

۲۰۲۱/۰۳/۱۰

داکتر ناصر اوریا / مختصات افغانستان، بخش: نخبگان و مشاهیر

ارشادالنسوان" اولین جریده رسمی زنان و میرمن اسما رسمیه طرزی اولین ژورنالیست زن افغان بود

"ارشادالنسوان" د میرمنولپاره د افغانستان لومړنۍ رسمي جریده او میرمن اسما رسمیه طرزی د افغانستان لومړنۍ ژورنالیسته وه.

معلومات مزید:

میرمن اسما رسمیه طرزی همسر محمود طرزی نخستین ژورنالیست زن در افغانستان، مدیر مسئول اولین نشریه زنان بنام "ارشادالنسوان" و اولین معلمه زن در مکتب مخصوص زنان به نام مکتب مستورات واقع شهرآرا بود. اولین شماره "ارشادالنسوان" که میرمن اسما رسمیه طرزی مدیر مسئول آن بود، در سومین بهار پادشاهی شاه امان الله به تاریخ هفدهم مارچ سال ۱۹۲۱ مطابق بهار سال ۱۳۰۰ هجری شمسی در شهر کابل چاپ و منتشر شد. این بانوی روشن ضمیر و روشنگر، دختر شیخ محمد صالح و مادر ثریا طرزی، ملکه افغانستان بود. میرمن اسما رسمیه طرزی در سال ۱۸۹۱ میلادی با محمود طرزی، پدر ژورنالیزم معاصر افغانستان، ازدواج نموده بود. اولین مکتب نسوان در افغانستان در ماه جنوری سال ۱۹۲۱ میلادی مطابق سال ۱۳۰۰ هجری شمسی در کابل در منطقه شهرآرا افتتاح شد. این مکتب پنجاه نفر شاگرد داشت که شامل دختران خردسال و خانم های جوان بود. در این مکتب معلمین ترکی، آلمانی و هندی نیز تدریس می نمودند که اسما رسمیه طرزی که تحصیل یافته خارج بود، علاوه بر وظیفه تدریس مسوولیت مدیریت مکتب را نیز به عهده داشت. شاه امان الله قبل از سفرش به ممالک اروپایی، در پهلوی تأسیس و افتتاح مکاتب عالی و مدارس دینی، مکاتب زنان را نیز تأسیس نمود.

امان الله خان در سال ۱۹۲۱ میلادی مطابق ۱۳۰۰ هجری شمسی برای اولین بار مکتب مستورات را در کابل اساس گذاشت. "ملکه ثریا در ماه جدی سال ۱۲۹۹ هجری شمسی در اجتماع زنان سخنرانی کرد و از عقب مانده گی و درد و مشکلات زنان افغانستان صحبت نمود. در همان مجلس پنجاه نفر از زنان حاضر به تأسیس اولین مدرسه زنان اقدام کردند که ملکه ثریا به حیث مفتش آنها قرار گرفت."

به صفحه قاموس بکیر افغانستان خوش آمدید

افتتاح مکتب مستورات با مراسم باشکوهی به اشتراک عده ای از زنان و رجال سرشناس آنزمان صورت گرفت. در این محفل سخنرانی ملکه ثریا چنین آغاز شد:

"الحمد لله برای ما زنان الیوم یک یوم نهایت خوبیت که به سایه اعلیحضرت غازی امروز مکتب مستورات را افتتاح میکنیم امید است که فرزندان وطن از این مکتب مستفید شده و در جهت دین و دولت خویش حتی الواسع خدمت کنند و به همه حاضرین معلوم است که فرضیت علم به مرد و زن یکسان است و این فضیلت مکتب که جهت ما زنان عاید شده از توجهات معارف خواهی اعلیحضرت جوان غازی ما و همت و کوشش جناب ناظر (وزیر) معارف (محمد سلیمان خان) است اول دعای حیات اعلیحضرت علم جوی خود را نموده عزت و نیکنامی جناب ناظر معارف خود را از خداوند نیاز میکنیم آمین"

به تاریخ ۳۱ حمل ۱۳۰۰ هجری شمسی مکتب دیگری بنام "عصمت" افتتاح گردید که بعد ها به نام "ملالی" شهرت یافت و خوشبختانه تا امروز باز است و فرزندان دانشمند و صدیقی را تربیه و به جامعه تقدیم نموده است. ارشادالنسوان، اولین نشریه مخصوص زنان افغانستان، غرض تنویر افکار و اذهان جامعه مخصوصاً بانوان افغان، به اهتمام ملکه ثریا طرزی به نشر رسید که مدیر مسؤول آن میرمن اسما رسمیه طرزی بود که به مخفف (ا-ر) و سرمحرر آن میرمن روح افزا (ر-ا) خواهر زاده محمود طرزی، معروف به منشیه دختر محمد زمان خان طرزی بود.

صورت ظاهری جریده ارشادالنسوان به شرح ذیل بود:
در صفحه اول در حاشیه راست عنوان اخبار نوشته می شد،
مقابل آن در حاشیه چپ نام مدیر مسؤول و سر محرر آن.
سپس سرمقاله و تاریخ روز، ماه و سال و شماره همان نشریه و
این بیت نیز در آن درج شده است:
خانه ام ارشاد النسوان می کند
این قدر ها وصف عرفان می کند

ارشادالنسوان در چاپخانه سنگی در کاروانسرای ده افغانان (دارالتحریر شاهی)، در کاغذ نازک پسته ای رنگ چاپ می شد. این جریده در ابتدا در چهار صفحه و بعد از شماره دوازدهم در هشت صفحه نشر میگردید. در این جریده مطالب مختلف نشر می شد اما موضوعات عمده آن را مسایل مرتبط به صحت زنان، اخلاق، آشپزی، خیاطی و تربیه اطفال تشکیل میداد. همچنان از ترقی و انکشافات فرهنگی زنان در جهان، کشور های اسلامی، و کشور های همسایه بحث می شد. همچنان اخبار مربوط به امور زنان افغانستان مثل میله ها و سرگرمی ها را نیز به دست نشر می سپرد. طور مثال در شماره سوم سال اول پنجشنبه یازده حمل سال ۱۳۰۰ شمسی در مورد میله زنان در باغ بابر چنین مینویسد: "بنا بر اعلانی که یک روز پیشتر شده بود، جمله طایفه نسوان کابل جنت نشان از وقت شش بجبه صبح، جوقه جوقه و فوج فوج به سوی باغ بابر شاه که از باغ های تاریخی کشور است رهسپار گردیده بودند و باغ را که مشاطه باد بهاری به گل های شگوفه و سبزه های ترو تازه آراسته و پیراسته گردیده بود، پر نمودند. در چهار اطراف باغ، دکانها، بازار های زنانه از هر صنف و هر قسم ترتیب شده بود که فروشنده گان همگی نسوان و خریداران نیز از همان جنس لطیف نسوان بودند."

نشرات این جریده که به صورت هفتگی چاپ می شد، به روایتی تا سال ۱۹۲۵ میلادی دوام پیدا نمود ولی به قولی نشرات آن شش ماه دوام نموده است.

میرمن اسما رسمیه طرزی د بناغلی محمود طرزی مابندینه د افغانستان لومړنی ژورنالیسته، د افغانستان د ارشادالنسوان جریدی مسوله مدیره او د افغانستان لومړنی بنځینه بنوونکی مدیره او بنوونکی وه. د ارشادالنسوان لومړنی گڼه د ۱۹۲۱ میلادی کال پسرلی د مارچ د میاشتې په اولسمه نیټه چی د شاه امان الله خان د پادشاهی دریم کال وه په کابل کښی چاپ او خپره بڼوه.

دغه روبښانه او رڼابڅښونکی میرمن د شیخ محمد صالح لور او د ملکه ثریا طرزی مور وه چی په ۱۸۹۱ میلادی کال کی یی د افغانستان د معاصر ژورنالیزم پلار بناغلی محمود طرزی سره واده کړی وه.

افغانستان کی لومړنی بنځینه بنوونکی د ۱۹۲۱ میلادی کال د جنوری میاشت کی چی د ۱۳۰۰ لمریز هجری کال سره سمون خوری، د کابل د شهرآرا په سیمه کی پرانستل بڼو. دی بنوونکی پنخوس زده کونکی یی درلودل چی

ماینومانی او ځوانی نجونی پکښې شامل وی. میرمن اسما رسمیه طرزی د ښوونځی مدیره او ښوونکی وه. سربیره پدی ښوونځی کښې ترکی، آلمانی او هندي ښوونکو هم ښوونه کوله. ارشادالنسوان د ښځو لپاره لومړنۍ جریده وه چی د ټولنی د ذهنونو او په ځانګړی توګه د ښځو د افکارو د روڼا کولو په موخه د افغانستان د ملکي ثریا طرزی په اهتمام، د میرمن اسما رسمیه طرزی په مسؤول مدیریت او د میرمن روح افزا په سرمحرری، چی د محمد زمان خان طرزی لور او د ښاغلی محمود طرزی خورزه وه، بنسټ کیښوده. په ځینو روایتونو دا جریده تر ۱۹۲۵ میلادی کال پوری او په ځینو روایتونو شپږ میاشتې خبره کیدله. ناصر اوریا * ۵ اپریل ۲۰۱۸ تکړاس

د پاڼو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ